

מדינת ישראל

משרד החינוך

סוג הבחינה: בגרות

מועד הבחינה: קיץ תש"ף

מספר השאלון: 09112

ספרות עברית וכללית

לבתי ספר דתיים

יחידת לימוד בסיסית

הוראות לנבחןא. משך הבחינה: שעותייםב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון – סיפורת (מעשה חכמים וסיפור קצר) - (1*25) – 25 נקודות

פרק שני – נובלות של עגנון, רומן מתורגם, קריאה מונחית ודרמה – (1*35) – 35 נקודות

פרק שלישי – שירה (פיוט, שירת ימי הביניים, השירה העברית במאה ה-20) – (2*20) – 40 נקודות

סה"כ – 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: רשימה מודפסת של היצירות שנלמדו בכיתה.ד. הוראות מיוחדות: חובה לצרף למחברת הבחינה שתי רשימות:א. רשימת היצירות שנלמדו ביחידה הבסיסית.ב. רשימת היצירות שנלמדו ביחידה זו.(2) אין לחזור ולהדגים בתשובות שונות על פי אותה יצירה.כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).

רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

/ המשך מעבר לדף /

השאלות

פרק ראשון — סיפורת (סיפור חסידי וסיפור קצר) (25 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 1-3.

1. סיפור חסידי

ענה על שני הסעיפים א-ב.

א. המספר של הסיפור החסידי מעביר דרך הסיפור מסר חינוכי וערכי אל שומעיו. הסבר והדגם קביעה זו על פי " אוצר תחת הגשר" או " מעשה בהינדיק" או " האיש שנותר בשדה" (10 נקודות)

ב. בחר בשניים מן האמצעים האומנותיים האלה: מוטיב, סמל, ניגוד. תאר את הופעתם בסיפור, והסבר את תרומתם לבניית המסר (15 נקודות)

2. שברירים/ דבורה בארון

בסיפור יש אנלוגיה בין חיה פרומה ובין דמויות אחרות בנובלה. תאר את האנלוגיה בין דמותה של חיה פרומה ובין שתיים מן הדמויות האחרות בסיפור, והסבר מה אפשר ללמוד מכל אחת מן האנלוגיות על דמותה של חיה פרומה.

3. סיפור קצר מתורגם:

פגישות ופרידות מניעות את העלילה של יצירות ספרות רבות. תאר פגישה אחת ופרידה אחת בסיפור שלמדת, הסבר כיצד הן משפיעות על עלילת הסיפור, ומה הדמות המרכזית לומדת על עצמה בעקבות הפגישה או הפרידה.

פרק שני — יצירות של עגנון, דרמה מתורגמת, קריאה מונחית (35 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 4-7

4. **יצירות מאת עגנון.**

"סיפור פשוט"

ברומאן סיפור פשוט יש קונפליקט בין קבלת דין החברה לבין התקוממות נגדה.
 א. הסבר והדגם קביעה זו על פי דמותו של הירשל ועל פי דמות נוספת ברומאן. (30 נקודות)
 ב. אפשר לומר שקונפליקט זה מאפיין גם את האדם בימינו אלה.
 הסבר קביעה זו, והבא דוגמה אחת המשקפת קונפליקט זה בימינו. (5 נקודות)

5. **המלבוש – ש"י עגנון**

סיום סגור עונה על שאלות, פותר בעיות, ומתיר תסבוכות שעלו במהלך הסיפור. לעומתו- סיום פתוח מותיר שאלות ללא מענה, בעיות ללא פתרון ותסבוכות ללא התרה.
 הסבר מהו סוג הסיום בסיפור "המלבוש"? תאר את הבעיות והתסבוכות העולות בסיפור. האם הן נפתרות או לא נפתרות?

6. **קריאה מונחית, רומן מתורגם:**

א. בחר דמות פאסיבית ודמות אקטיבית ברומן שלמדת: תאר כל אחת מהדמויות, בתשובתך התייחס לשלש דרכי אפיון עקיף. (24 נקודות)
 ב. תאר איך האקטיביות או הפאסיביות של כל דמות מעצבת את התמודדותה עם המציאות ברומן. (12 נקודות)

7. **דרמה (אנטיגונה או מקבת או ביקור הגברת הזקנה או בית בובות או ביבר הזכוכית)**

"משפחה לא בוחרים!" הדגם תובנה זו על פי המשפחה המתוארת בדרמה שלמדת.
 בתשובתך תאר את מערכת היחסים בין הדמויות במשפחה ואת תרומתם לעיצוב הדמות המרכזית ולהכרעותיה.

פרק שלישי — שירה (פיוט ושירת ימי הביניים, השירה העברית במאה ה-20)

(40 נקודות)

ענה על שתי שאלות: על שאלה אחת מהפיוט או משירת ימי הביניים (שאלות 8-9)

ועל שאלה אחת מהשירה העברית במאה ה-20 (שאלות 10-14)

(לכל שאלה — 20 נקודות; סה"כ — 40 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 8-9

8. קרא את השיר שלפניך וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו:

פתיבתך מהדָּרַת / שמואל הנגיד

פתיבתך מהדָּרַת / כְּבִרְקַת מִסְדָּרַת
וְטוֹרִיהַ מִיִּשְׂרָאִים / כְּמוֹ רִקְמָה בְּאֶדְרַת,
וְנִחְמָדִים לְעֵינֵיִים / כְּמוֹ פָּגִי מְבַפֶּרֶת
וְרִיחָמוֹ כְּרִיחַ מוֹר / עָלֶי כֻלָּה מְקַטֶּרֶת,
כֹּתֵב וְקָרָא וְשִׁים לְבָדָּ / לְדַת אֶרֶוֹן וְכַפֶּרֶת,
וְאִם תּוֹסִיף- לָךְ אוֹסִיף / מְחִיר הַרְבֵּה וּמִשְׁכָּרַת
יְהוֹסֵף, אִם כֹּתֵבְתָּמוֹ / בְּעֵט בְּרָזֶל בְּאַגָּרֶת-
מִכְתָּב אֶת וְחֲרוּת עַל / כְּבִדִּי, לֹא בִיתָרֶת,
וְלָךְ אֶהְבֶּה לְקִיר לְבִי / וּמוֹרָשׁוֹ מִחֲבָרַת
וְתוֹכְחָתִי מִגִּלָּה לָךְ / וְאַהֲבָתִי מִסִּתְרֶת

א. תאר את מערכת היחסים בין האב לבן על פי השיר (10 נקודות)

ב. ציין והסבר שני אמצעי עיצוב המעידים על מערכת יחסים זו (10 נקודות)

9. קרא את הפיוט שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

התעוררי התעוררי	לכה דודי לקראת כלה
כי בא אורד קומי אורי	פני שבת נקבלה
עורי עורי שיר דברי	שמור וזכור בדבור אחד
כבוד ה' עליך נלה	השמיענו אל המיחד
לא תבשי ולא תכלמי	ה' אחד ושמו אחד
מה תשתוחחי ומה תהמי	לשם ולתפארת ולתהלה
בך יחסו עניי עמי	לקראת שבת לכו ונלכה
ונבנתה עיר על תלה	כי היא מקור הברכה
והיו למשסה שאסיד	מראש מקדם נסוכה
ורחקו כל מבלעיד	סוף מעשה במחשבה תחלה
ישיש עליך אלהיד	מקדש מלך עיר מלוכה
כמשוש חתן על כלה	קומי צאי מתוך ההפכה
ימין ושמאל תפריצי	רב לך שבת בעמק הבכא
ואת ה' תעריצי	והוא יחמול עליך חמלה
על יד איש בן פריצי	התנערי מעפר קומי
ונשמחה ונגילה	לבשי בגדי תפארתך עמי
באי בשלום עטרת בעלה	על יד בן ישי בית הלחמי
גם בשמחה ובצהלה	קרבה אל נפשי גאלה
תוך אמוני עם סגלה	
בואי כלה בואי כלה	
שבת מלקתא	

א. תאר את מערכת היחסים בין הקב"ה לעם ישראל על פי הפיוט (10 נקודות)

ב. הצג והדגם שני אמצעים אומנותיים המעצבים יחס זה (10 נקודות)

השירה העברית במאה ה־20

ענה על אחת מהשאלות 10-13

ארץ ישראל וירושלים

10. קרא את השיר שלפניך וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו :

גלות/בלפור חקק

סבי היו לו בגדי כְּהֵנָה שְׁקוּפִים	סבא שלי מֶלֶךְ עָצוּב.
וְרִקְמָה לוֹ אָמוּ בְּדֶשׁ הַכְּתוּנָה	נולד בְּבִגְדֵי מָשִׁי וְרִקְמָה, בְּגָדֵי חֲמוּדוֹת.
הַתְּכֵלֶה פָּסִי זָהָב יָפִים	וְכֹאֲשֶׁר גָּלָה אֶל אֶרֶץ
וְחִקְקָה לוֹ אֶת שְׁמוֹ בְּעוֹנָה	נִשְׁחַתוּ בְּגָדָיו, נִשְׁחַת הוֹדוֹ.
בְּאוֹתִיּוֹת שֶׁל כֶּסֶף, אֹר מְזַקֵּק.	רַק בְּמוֹתוֹ הִלְבִּישׁוּהוּ תַּכְרִיד כְּעֻטָּה
סבא שלי. מוֹרֵד בֶּן רִפְאֵל חִקֵּק.	טְלִית שֶׁקָּבַל מֵאֲבִיו טְלִית יִרְשָׁה
	חִקּוּקָה תַּכְלֵת אוֹתִיּוֹת שֶׁל קֶדֶשׁ.
וְעָלָה סְבִי כְּאַבְרָהָם מֵאוֹר	וְלֹאֲוֹרֵךְ הַטְּלִית דְּמִיתִי לְרֵאוֹת
מֵאוֹתָהּ אֶרֶץ עַל פִּי אוֹתוֹ דְּבוֹר.	פָּסִי זָהָב יָפִים. אֹר מְזַקֵּק.
עָלָה עָלָה אֶל אוֹתָהּ אֲדָמַת מוֹלָדָה	סבא שלי. מוֹרֵד בֶּן רִפְאֵל חִקֵּק.
וְלֹא הָיְתָה	
לוֹ עוֹד הַכְּתוּנָה הַנְּחֻמָּדָה.	
וְאַבְדָּה לוֹ שְׁרָרָתוֹ	
וְאַבֵּל נָגַהּ פָּנָיו	
וְנִשְׁחַת הַכֶּסֶף	
וְנִשְׁחַט הַזָּהָב.	
וּבִשְׁנֻקִּים רַכַּל סְבִי מָכַר אֶת אוֹצְרוֹתָיו	
בְּגָדִים בָּלִים, מְרֻפּוֹלָת אֲכָזָב	
לְשׁוֹנוֹ כְּבִדָּה, נְבִיא נֶעְזָב.	

א. תאר כיצד הנכד רואה את הסב על פי השיר כולו (14 נקודות)

ב. בחר בשיר נוסף שלמדת בנושא ארץ ישראל וירושלים ותאר את התחושות שהדובר בשיר מבטא כלפי ארץ ישראל ו/או ירושלים. (6 נקודות)

/המשך בעמוד 7/

ארספואטיקה

11. קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו

אחדים אוהבים שירה/ויסלבה שימבורסקה

אָחָדִים -

זאת אומרת שלא כולם.
אפילו לא הרוב אלא המיעוט.
בלי להביא בחשבון את בתי הספר, ששם מכרחים
ואת המשוררים עצמם,
אנשים אלה הם שנים לאף.

אוהבים -

אך אפשר לאהוב גם מרק עוף עם אטריות
אוהבים גם מחמאות וצבע תכלת,
אוהבים צעיף יפן,
אוהבים לעמוד על שלהם,
אוהבים ללטף קלב.

שירה -

אבל מה זאת בעצם שירה.
לא אחת נתנה לכך
תשובה רעועה.
ואני אינני יודעת ואינני יודעת
ונאחזת בזה
בבמעקה גואל.

- א. הסבר שני ציורים לשוניים (מטאפורה ודימוי) המופיעים בשיר. כיצד הם מעצבים את יחסה של הדוברת לשירה. (14 נקודות)
- ב. בחר בשיר נוסף שלמדת בנושא ארספואטיקה. תאר את תהליך היצירה שבא לידי ביטוי בשיר שבחרת. (6 נקודות)

אדם וזחותו

12. קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו :

דברי רקע ראשוניים/ ארז ביטון

אמי אמי

מִכְפָּר הַשִּׁיחִים הַיִּרְקִים בְּיָרֵק אַחֵר.

מִמֶּנּוּ הַצִּפּוֹרִים הַמְחַלְבוֹת חֵלֶב מְתוֹק מְכַל מְתוֹק,

מַעֲרֵשׁ זְמִירֵי אֶלֶף לִילָה וְעוֹד לִילָה.

אָבִי אָבִי

אֲשֶׁר עֶסֶק בְּעוֹלָמוֹת

אֲשֶׁר קִדַּשׁ שְׁבֻתוֹת בְּעֶרְק נָקִי

אֲשֶׁר הָיָה בָּקִי מֵאִין כְּמוֹהוּ

בְּהִלְכוֹת בֵּית כְּנָסֶת.

אמי אמי

שֶׁהִרְחִיקָה רְעוֹת

בְּאַצְבָּעוֹת צְרָדוֹת

בְּחִלְקָאוֹת חֲזָה

וּבִשֵּׁם כָּל הָאֻמּוֹת.

אָנִי אָנִי

שֶׁהִרְחַקְתִּי עֲצָמִי

הִרְחַק אֶל תוֹד לִבִּי

שֶׁכִּשְׁהֶפֶל הָיוּ יָשָׁנִים

הַיִּיטִי מִשָּׁנֹן

הִרְחַק אֶל תוֹד לִבִּי

מִסוֹת קִטְנוֹת שֶׁל בֶּדֶךְ

בִּיהוּדִית

מְרוֹקָאִית.

א. תאר את מערכת היחסים בין ההורים לדובר בשיר. בתשובתך התייחס לשני אמצעי עיצוב

הבונים מערכת יחסים זו. (14 נקודות)

ב. בחר שיר נוסף שלמדת בנושא אדם וזחותו. הסבר כיצד אחד האמצעים האמנותיים מעצב

את דמות האדם המוצגת בו. (6 נקודות)

/המשך בעמוד 9/

זוגיות ואהבה :

13. קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו :

נפרדנו כך / לאה גולדברג

נפרדנו כך, היטב היטב תרה לי.

הערפל ביננו כחומה.

זאת הטיפה שעל נדי נותרה לי

טיפת סגריר ודאי היא, לא דמעה.

לדור הזה הבכי הוא כלימה.

הוא לא יבכה על אהבה גוססת.

ביום הדין ובלילות החסד

אדיש וגא, הוא לא יוריד דמעה.

נפרדנו כך. הרחוב המה המה

דחפני איזה הלך, ומנגד

הערפל תלוי כהינומה.

מאין בלבי חדרה חוגגת?

אולי, בכל זאת, זו היתה דמעה.

א. בחר שניים מן האמצעים האמנותיים בשיר והסבר כיצד הם תורמים לעיצוב הרעיון

המרכזי (14 נקודות)

ב. תאר את פניה של האהבה כפי שהם באים לידי ביטוי בשיר נוסף שלמדת בנושא זוגיות

ואהבה (6 נקודות)

בהצלחה !